

# સંતો બાલ્યાટિકા

સંપાદક : શાસ્ત્રી હરિકેશવદાસજી (ગાંધીનગર)

જેતલપુરધામના હિંડોળા

- શાસ્ત્રી હરિપ્રિયદાસ (ગાંધીનગર)

ગુલાવું ધીરે નાથજીને ગુલાવું ધીરે

ઝરમર ઝરમર મેહુલો વરસે

ગરજે ગંભીરે, નાથજીને ગુલાવું ધીરે.

અઘાઢ મહિનો આવે, મેઘ ગર્જનાઓ થવા લાગે, મોરલાઓ ટહુકવા માંડે, વરસાદ વરસતો હોય અને ચારે તરફ લીલીછમ વનરાજી લહેરાતી હોય ત્યારે ભગવાનના ભક્તોને શું યાદ આવે? ભગવાન યાદ આવે. ભગવાનને સરસ મજાના હિંડોળામાં પધરાવીને ભક્તો ભાવથી ગુલાવે.

આવો જ ઉત્સાહ અને હૈયાનો ભાવ જાગ્યો છે જેતલપુરના ભક્તોને. જેતલપુરના આસજીભાઈ આદિક અનેક હરિભક્તોને વિચાર થયો. મહામોટો યજ્ઞ તો પૂર્ણ થયો પણ હવે આજ તો આપણે ઠાકોરજીને હિંડોળામાં ગુલાવીએ. અને પછી બધા ભક્તો તૈયાર થયા. વાડીમાં એક વડ હતો. વડની ડાળીએ હિંડોળો બનાવ્યો. એના ચાર દરવાજા બનાવ્યા. જે શ્રદ્ધાથી બને એ બહુ ભવ્ય હોય. શ્રદ્ધા અને ભાવથી ભક્તજનોએ આ હિંડોળો બનાવ્યો. એટલે એટલો બધો સુંદર હતો. એના ઉપર સોનાના કળશ મુક્યા હતા. અનેક પ્રકારના રેશમી વસ્ત્રોથી એને શણગાર્યો હતો અને એ હિંડોળામાં કોમળ એવી સુંદર ગાદી બિછાવી હતી. આવો હિંડોળો બનાવી અને આ ભક્તોએ મહારાજને વિનંતી કરી કે હે પ્રભુ! અમારા આ મનોરથ પૂરો કરો. સૌ ભક્તોની ઈચ્છા છે કે આજ તમે હિંડોળે બિરાજો અને અમે બધા તમને ગુલાવીએ. ભગવાન હિંડોળામાં બિરાજ્યા હોય, ભક્તો દોરી ખેંચતા હોય અને સંતો-ભક્તો સાથે મળીને કીર્તન બોલતા હોય, કોઈ અદ્ભુત ભક્તિરસ ઉભરાતો હોય. શ્રીજી મહારાજે ભક્તોની વિનંતીનો સ્વીકાર કર્યો અને

મહારાજ સભામાંથી ઉભા થયા. જયજયકાર થવા લાગ્યો. કૃપાળુ શ્રીહરિ ભક્તસમુદાય વચ્ચે ચાલીને હિંડોળા ઉપર બિરાજ્યા.

આજે તો હરિભક્તો પુષ્કળ હાર લાવ્યા હતા. કોઈ ગુલાબના હતા, કોઈ ગુલદાવદીના હાર હતા, હજારી પુષ્પના હાર હતા. અનેક પ્રકારના પુષ્પના હાર લઈને ભક્તો આવ્યા છે પણ ભક્તો ઝાઝા છે. આ બધા ભક્તો કઈ રીતે હાર પહેરાવવા જઈ શકે? એટલે કેટલાક ભક્તોના હાર મહારાજ સ્વંય લેવા માંડ્યા. હિંડોળા ઉપર બિરાજીને પોતાના હાથમાં રહેલી છડી લાંબી કરે એટલે ભક્ત એ છડીમાં હાર પહેરાવી દે. કેટલાક હાર તો એ હિંડોળા ઉપર રાખવા માંડ્યા. કેટલાક હાર પ્રભુ પોતાના હાથમાં જ ધારણ કરી રહ્યા. કેટલાક પોતાના કંઠમાં ધારણ કર્યા. પુષ્પના હારનો મોટો ઢગલો થઈ ગયો.

પછી તો પ્રથમ મોટેરા સંત આનંદ સ્વામી ઉભા થયા. સ્વામીએ જ ગુલાવવાનું મુહૂર્ત કર્યું. હિંડોળાની દોરી પકડીને શનૈઃ ધીમેથી હિંડોળો ગુલાવ્યો. સોમલાખાયર અને સુરાખાયર સુંદર ચામર લઈને હિંડોળાની બે બાજુ ઉભા રહ્યા. એ વખતે બીજા ભક્તો વાજિંત્ર વગાડવા લાગ્યા. કીર્તનો ગાવા લાગ્યા.....

ગુલો હરિ હિંડોળે વ્હાલા,

નટવર નંદતણા લાલા... ગુલો

સરસ શ્રદ્ધુ શ્રાવણની સારી,

ગુલાવાને આવી વ્રજનારી,

ગુલો પ્યારા પ્રીતમ ગીરધારી.... ગુલો

ગુલાવું ઢેત કરી રસિયા,

તમે મારા અંતરમાં વસિયા,

પ્રેમાનંદના પ્યારા રસિયા.... ગુલો

ભગવાન ગુલે એની સાથે સંતો અને ભક્તોના હૈયા પણ ગુલવા લાગ્યાં. અને પુષ્પોના હારની તો જાણે વૃષ્ટિ થવા માંડી. એટલા બધા હાર આવવા માંડ્યા ન પૂછો વાત. અને બે સંતો ઉભા થઈ ગયા. સ્વામિનારાયણ ભગવાન પાસેથી હાર લઈને સભામાં જોશજોશથી ઉછાળવા લાગ્યા. જેના ઉપર હાર પડે એ ભાગ્યશાળી. આ તો અસંખ્ય હરિભક્તો! કોને હાર પહેરાવવા! એટલે સભામાં ઉછાળવા જ માંડ્યા. જયજયકાર થઈ ગયો. સભામાં બેઠેલા સૌ ભક્તને હાર મળી ગયા.

## શ્રી સ્વામિનારાયણ

બાલા મિત્રો ! આવા જ સુંદર અદ્ભુત હિંડોળામાં ભગવાનને બિરાજમાન કરીને આજે પણ આપણા મંદિરમાં ભાવશ્રદ્ધાથી ઝુલાવવામાં આવે છે. દર્શન કરી જીવન ધન્ય બનાવવાનું ભૂલતા નહીં હો....

### વિશેષ નિયમનો ચમત્કાર

- નારાયણ વી. જાની (ગાંધીનગર)

અહોહો.... કેવો સુંદર સમય છે. વર્ષાઋતુ એ સાત્વિકઋતુ ગણાય છે. અને આ ચાર માસ ચાતુર્માસ તરીકે વિશેષ ભજન-ભક્તિ માટેનો સમય ગણાય છે. સહુ આશ્રિતોને ઈષ્ટદેવ શ્રીહરિની આજ્ઞા છે કે ચાતુર્માસમાં વિશેષ નિયમો લેવા. તમે સહુ ભક્તજનોએ વિશેષ નિયમો લીધા હશે જ અને તેનું પાલન પણ નિયમિત કરતા જ હશો. નિયમની વાત પરથી એક સરસ વાત યાદ આવી ગઈ. ચાલો વાંચીએ.

ચાર મિત્રો હતા. મિત્રો એટલે જેવા તેવા નહીં પણ ખૂબ જ પાકા મિત્રો. આ ચારે મિત્રોએ જુદા જુદા નિયમો લીધા. નિયમ લેતી વખતે સહુએ ધ્યાન રાખ્યું કે લીધેલો નિયમ સહેજે સહેજે પાળી શકાય. પહેલા મિત્રએ નિયમ લીધું - “મારે ચોખા ખાવા નહી” તેની સ્થિતિ એટલી ખરાબ હતી કે એ ચોખા ખરીદી શકે નહીં. બીજા મિત્રે પણ વિચારીને નિયમ લીધું - “મારે સ્નાન કર્યા વિના જમવું નહી.” તેના ઘરની નજીકમાં જ નદી વહેતી હતી તેથી તેના માટે સ્નાન કરવું સરળ હતું. હવે વારો આવ્યો ત્રીજા મિત્રનો. તેણે નિયમ લીધું. “મારે લસણ-ડુંગળી ન ખાવા.” તે શાકભાજીનો વેપારી હતો. હવે વારો આવ્યો ચોથા મિત્રનો તે મિત્ર બહુ પાકો હતો. મોટા વેપારી શેઠ તરીકે તેની ગણના થતી. આ શેઠે બહુ વિચાર કર્યો અને પછી નિયમ લીધું “કોઈને પણ અનાજ, પાણી, પૈસો કે કોઈ પણ પ્રકારનું દાન ન કરવું.”

સમય પસાર થવા લાગ્યો. ચારે મિત્રો પોતાની સાનુકુળતા મુજબ લીધેલા નિયમ પાળે છે તેનો ખૂબ આનંદ છે. અઠવાડિયું - દશ દિવસ ખૂબ સારી રીતે પસાર થઈ ગયા ને ભગવાનને આ ચારે મિત્રોની નિયમ પાલનની દેઢતાની પરીક્ષા લેવાની ઈચ્છા થઈ.

આ ચારે મિત્રો જે ગામમાં રહેતા હતા ત્યાંના

નગરશેઠના દીકરાના લગ્ન લેવાયા. નગરશેઠ તરફથી સહુ ગામવાસીઓને જાહેર નિમંત્રણ અપાયા. ભોજન સમારંભનું પણ બહુ ભવ્ય આયોજન હતું. જાતજાતના ભોજનો ને વ્યંજનો બનાવવામાં આવ્યા હતા. પ્રથમ મિત્ર ભોજન સમારંભમાં હાજર હતો. દરેક પ્રકારના ભોજનોમાં દાળ અને ભાતની સુગંધ સહુનું ધ્યાન ખેંચતી હતી. સારો મોંઘો બાસમતી ભાત જોઈને આ મિત્રને વિચાર આવ્યો. નિયમ તો લીધો છે ભાત નહીં ખાવાનો પણ આવો સુંદર ભાત જતો કરાય ! તેણે તો ભાતનું ભોજન સ્વીકારી લીધું ને રિઝલ્ટ આવી ગયું - ‘નાપાસ’.

હવે બીજા મિત્રની કસોટી ચાલુ થઈ. એના ઘરની નજીકમાં જે નદી વહેતી હતી તેના ઉપર ચેકડેમ બંધાઈ ગયો. પાણી આવતું બંધ થયું ને નદી સુકાઈ ગઈ. પાણીની જગ્યાએ રેતી જ રહી ગઈ. હવે કોણ દૂર જાય દરરોજ નહાવા માટે ! આ વિચારથી આ ભાઈએ તો દરરોજ સ્નાન કરવાનું બંધ કરી દીધું. તેમનું પરિણામ પણ આવી ગયું. “નાપાસ”.

હવે ત્રીજા મિત્રનો વારો આવ્યો. જ્યાંથી આ મિત્રને ત્યાં શાકભાજી આવતા હતા તે વિસ્તારમાં ખૂબ વરસાદ પડ્યો. ખૂબ પુર આવ્યું તેમાં ઘણા બધા વાવેલા શાકભાજી તણાયા. આવા સમયે ઉગારી લેવાયેલા શાકભાજીમાં મુખ્ય જથ્થો ડુંગળીને લસણનો જ હતો. આ મિત્ર વિચારવા લાગ્યા. હવે શું કરવું ? નિયમની એસી-તેસી કરીને ડુંગળી-લસણ ખાવાના ચાલું કરી દીધા. તેમનું પણ પરિણામ આવી ગયું - ‘નાપાસ’.

ભગવાનની કસોટીમાં પ્રથમ ત્રણ મિત્રો તો નાપાસ થયા. હવે ચોથા મિત્ર વેપારી શેઠનો વારો આવ્યો. તે બુદ્ધિશાળી તો હતા જ વળી તેમનું નિયમ પણ એવું હતું કે તેમને કોઈ પણ લાલચ કે કોઈ કુદરતી હોનારત તેમના નિયમમાં અવરોધરૂપ બની શકે તેમ નહોતું. ભગવાને હવે આ ચોથા મિત્રની પરીક્ષા લેવાનું નક્કી કર્યું. આ શેઠ અને તેમનો દીકરો સાથે બેઠા બેઠા વાતો કરતા હતા. તેવામાં બ્રાહ્મણનો વેશ લઈ ભગવાન આવી પહોંચ્યા. બ્રાહ્મણને ભિક્ષા માગવા આવતા જોયા એટલે આ શેઠે તેમના પુત્રને કહી દીધું કે - ‘આ બ્રાહ્મણને કશું જ આપવાનું નથી. મારે મારા નિયમનું કડક રીતે પાલન

## શ્રી સ્વામિનારાયણ

કરવાનું છે.” શેઠના દીકરાએ પેલા બ્રાહ્મણને ના પાડી કે ભિક્ષા નહી મળે પણ બ્રાહ્મણ અડગ રીતે ઉભા જ રહ્યાં.

શેઠને વિચાર આવ્યો. આ બ્રાહ્મણ એમને એમ તો અહીંથી જાય તેમ લાગતું નથી. પણ જો હું મરી જવાનો ખેલ કરું તો બ્રાહ્મણ જતો રહે ને મારા નિયમનું પાલન થઈ શકે. તેણે તેના પુત્રને કહ્યું કે હું નિયમ પાલન કરવા માટે મરવાનું પસંદ કરીશ પણ નિયમ નહી છોડું. હું મરવાનો ઢોંગ કરું છું તું રોવાનું ચાલું કર. શેઠ તો ઢળી પડીને જાણે મરી ગયા હોય તેવો ઢોંગ કર્યો અને દીકરાએ પોક મુકી. સામે આ બ્રાહ્મણ પણ હઠીલા હતા. તેમણે બહારથી જ અવાજ દીધો. “શું થયું? શેઠનું મૃત્યુ થઈ ગયું? દીકરો રોતા રોતા કહેવા લાગ્યો. હા. ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યા - “હું પણ તમારી સાથે શેઠના અંતિમ સંસ્કાર માટે સ્મશાને આવીશ.”

દીકરાએ ઢોંગ કરી રહેલા પિતાના કાન પાસે આવી વાત કરી કે આ તો સ્મશાને આવવા તૈયાર થયા છે હવે શું કરવું? ત્યારે શેઠે ઈશારાથી કહી દીધું કે - “હું મરવા માટે તૈયાર છું. મને બાંધીને સ્મશાને લઈ જાવ. મારે નિયમ તોડવું નથી.” ગામમાં ખબર પડી શેઠ તો મરી ગયા. એટલે ગામના બધા ભેળા થયા. શેઠને સ્મશાને લઈ ગયા. પેલા બ્રાહ્મણ પણ સાથે ને સાથે સ્મશાને પહોંચ્યા. શેઠને ચિતા પર ગોઠવવામાં આવ્યા. હવે તો દીકરાની મુંઝવણનો પાર ન રહ્યો. ફરી દીકરાએ વિનંતી કરી પણ

શેઠ કહે - “તું તારે અગ્નિ મુક.” અને જ્યાં દીકરાએ અગ્નિ મુકવાની તૈયારી કરી કે તરત જ પેલા બ્રાહ્મણે આ દીકરાનો હાથ પકડી લીધો. અગ્નિ બુઝાવી દીધો ને બ્રાહ્મણનો વેશ દૂર કરી પરમાત્માએ મૂળ સ્વરૂપે આ શેઠને દર્શન આપ્યા.

મિત્રો ! જોયું પેલા ત્રણ મિત્રોને તો ભગવાન નાપાસ કરી શક્યા પણ શેઠનું નિયમ ભલે યોગ્ય ન કહેવાય તેવું હતું પણ તેમાં અડગ રહ્યા. મરવા માટે તૈયાર થયા પણ નિયમ ન તોડ્યું તો પ્રભુની પ્રાપ્તિ થઈ. ભગવાને પ્રત્યક્ષરૂપે તેમને દર્શન આપવા પડ્યા. જો આવું નિયમ પણ અડગતાથી, મક્કમતાથી શેઠે પાળ્યું તો ભગવાનના દર્શન થયા. તો જો આપણે આપણા ઈષ્ટદેવની આજ્ઞા પાલન માટે શિક્ષાપત્રીમાં પ્રભુએ કહેલ આઠ નિયમોમાંથી ગમતો નિયમ ભક્તિભાવથી, શ્રદ્ધાથી રાખી તેનું દ્રઢ પાલન કરીએ તો ભગવાનનો કેટલો બધો રાજીપો પ્રાપ્ત થાય !

આ વાતનું સતત અનુસંધાન રાખી, ભૂલ્યા વિના લીધેલા નિયમને દૈવતાથી પાળીશું તો ભગવાનનો રાજીપો પ્રાપ્ત થશે અને જીવન ધન્ય ધન્ય થઈ જશે.

જો કોઈ વિશેષ નિયમ લેવાનું ભૂલી ગયા હો તો આ વાંચીને આજને આજ જાગ્યા ત્યારથી સવાર સમજીને ઈષ્ટદેવ શ્રીહરિને રાજી કરવા વિશેષ નિયમ લેજો- ભૂલશો નહિ.